

REZUMAT

al tezei de doctorat intitulată:

CERCETĂRI PRIVIND UTILIZAREA DEFECTUOASĂ A FONDURILOR EUROPENE ÎN ROMÂNIA

Doctorand: **GUT Sebastian**

Conducător științific: **Prof. univ. Dr. MĂRCUȚĂ Alina**

CUVINTE-CHEIE: fonduri europene, nereguli, proiecte, implementare, control, utilizatori, instituții

Teza de doctorat intitulată „**CERCETĂRI PRIVIND UTILIZAREA DEFECTUOASĂ A FONDURILOR EUROPENE ÎN ROMÂNIA**” studiază atât situația accesării și gestionării fondurilor europene în România în intervalul 2014-2020, cât și situația efectuării controalelor cu privire la acestea, de către diferitele organisme de control, și a rezultatelor acestor controale.

În perioada cercetată, Uniunea Europeană a alocat fonduri structurale și de investiții europene cu scopul sprijinirii dezvoltării regionale, sociale, agricole și a pescuitului, fonduri care au fost administrate prin intermediul statelor membre ale UE cu ajutorul acordurilor de parteneriat, prin care a fost stabilit modul de utilizare al acestora cu scopul atingerii unor obiective de dezvoltare inovativă, sustenabilă și incluzivă. România a alocat resurse pentru toate cele 11 priorități ale strategiei Europa 2020, utilizând fondurile ESI prin intermediul programelor operaționale din perioada 2014-2020, iar apoi din perioada 2021-2027.

Analiza implementării proiectelor realizate prin fonduri europene s-a efectuat pentru perioada 2014-2020, având în vedere faptul că pentru următoarea perioadă de programare datele nu sunt colectate încă și a presupus utilizarea unor indicatori statistici referitori la absorbția și controlul fondurilor europene, prin colectarea de date statistice, prin aplicarea unor chestionare, dar și prin utilizarea datelor oficiale transmise de instituțiile naționale responsabile de gestionarea și auditarea proiectelor finanțate din fonduri europene. Au fost analizate programele operaționale, constatându-se existența unor nereguli, suspiciuni de utilizare defectuoasă a fondurilor europene, precum și utilizări defectuoase ale acestora.

În cadrul eforturilor de a identifica neregulile legate de utilizarea fondurilor europene, s-a urmărit analiza detaliată a tipologiilor și frecvenței acestora. De asemenea, s-au căutat indicii care să poată sprijini efectuarea controalelor și pentru dezvoltarea capacităților interne în România, astfel încât să se poată detecta utilizarea defectuoasă într-un stadiu incipient și să se reducă riscul producerii acestor incidente.

În primul rând, s-au colectat date relevante din diferite surse, inclusiv rapoarte, documente și informații de la instituțiile implicate (OLAF, DLAF, DNA, MADR, MFE etc.). Apoi, s-au aplicat metode de analiză cantitativă și calitativă, precum și analiza percepției utilizatorilor de fonduri europene, analiza percepției instituțiilor de control, pentru a identifica punctele tari și slabe ale utilizării și monitorizării utilizării acestora. Scopul final a fost găsirea de soluții și propuneri care să contribuie la dezvoltarea capacității interne de detectare timpurie a utilizării defectuoase și a prevenirii fondurilor europene.

Lucrarea de doctorat este organizată conform normelor CSUD de la USAMVB și include următoarele secțiuni: „Cuprins” în română, engleză și franceză, „Rezumate” în română, engleză și franceză, „Introducere”, „Partea I”, dedicată studiului bibliografic și împărțită în două capitole, „Partea a II-a”, axată pe cercetarea originală și structurată în șapte capitole, „Bibliografie”, „Anexe”, care conțin lista tabelelor și a figurilor, și „Lista de Publicații”.

Capitolul I intitulat „**CADRUL INSTITUȚIONAL CU PRIVIRE LA IDENTIFICAREA CAZURILOR DE UTILIZARE DEFECTUOASĂ A FONDURILOR EUROPENE**” este structurat în cinci subcapitole și descrie

atât cadrul legal și instituțional existent la nivel european, cât și național referitor la gestionarea cât mai eficientă a utilizării și monitorizării fondurilor europene.

Alături de cadrul legislativ, a fost prezentată și importanța constituirii instituțiilor europene și naționale pentru respectarea legalității în alocarea, utilizarea și implementarea proiectelor dezvoltate prin intermediul fondurilor europene, dar și măsurile luate pentru sancționarea administrativă și penală, în acele cazuri de încălcare ale legii. Conform Tratatului privind Uniunea Europeană, România participă la implementarea Strategiei naționale de luptă antifraudă (S.N.L.A.F.), alături de celelalte state membre prin sprijin politic, susținând acțiunile instituționale în vederea atragerii cât mai corectă a fondurilor europene, prin elaborare de proceduri, prin aplicarea de sancțiuni administrative sau penale unde este cazul, dar și prin plata contribuției anuale datorate la bugetul Uniunii Europene.

În România, s-au creat instituții de investigare și monitorizare pentru cazurile care afectează fondurile Uniunii Europene, cum ar fi D.L.A.F. și D.N.A., iar la nivel european s-au creat două instituții importante: O.L.A.F. și E.P.P.O..

Capitolul II intitulat „ASPECTE GENERALE PRIVIND UTILIZAREA DEFECTUOASĂ A FONDURILOR EUROPENE” este structurat în 9 subcapitole și prezintă sistemele de indicatori aplicați utilizării defectuoase a fondurilor, motivația fraudării și a evaziunii fiscale, tipurile de fonduri europene afectate de nereguli și încălcări ale legislației. Totodată, acest capitol abordează diferențele de noțiuni dintre neregulă, suspiciuni de fraudă, fraudă și evaziune fiscală, dar și definirea acestor indicatori. Pe baza acestora s-au analizat politicile de apărare a intereselor monetare ale Uniunii Europene și implicațiile acestora asupra modalităților de accesare și folosire a surselor de finanțare.

Capitolul III prezintă „SCOPUL ȘI OBIECTIVELE CERCETĂRIILOR. METODOLOGIA CERCETĂRII” și cuprinde trei subcapitole care descriu modularitatea de realizare a cercetării. Metodele de analiză cantitativă și calitativă au permis interpretarea informațiilor colectate din bazele de date existente la nivel național și internațional. Obiectivele cercetării au inclus studiul bibliografic al cadrului legal național și european privind identificarea neregulilor legate de utilizarea fondurilor europene. Pentru realizarea cercetărilor proprii și obținerea rezultatelor, au fost aplicate două chestionare: unul destinat utilizatorilor de fonduri europene și altul instituțiilor de control.

Pentru a măsura percepția persoanelor care au accesat fondurile europene cu privire la modalitatea de efectuare a controalelor și a rezultatelor obținute în urma efectuării acestor controale, a fost realizată o anchetă pe bază de chestionar. Pe de altă parte am urmărit și percepția angajaților instituțiilor de control cu privire la modalitatea de efectuare a acestor controale. Rezultatele obținute au fost prelucrate și interpretate pentru a identifica aspectele relevante legate de utilizarea fondurilor europene, iar în final, am propus soluții pentru reducerea utilizării defectuoase a acestor fonduri în România.

Capitolul IV este intitulat „ANALIZA UTILIZĂRII FONDURILOR EUROPENE ACORDATE ROMÂNIEI ÎN PERIOADA 2014-2020” și cuprinde șase subcapitole, în care sunt prezentate principalele categorii de fonduri europene accesate în România, valorile acordate în această perioadă, reperele cantitative cu privire la neregulile sau la utilizarea defectuoasă a acestora, care au fost identificate în perioada cercetată, în România, dar și în celelalte state membre ale Uniunii Europene.

În perioada de programare 2014-2020, România a înregistrat un nivel relativ ridicat de nereguli în utilizarea fondurilor europene. Totuși, este important să subliniem că aceste valori nu reflectă direct nivelul de neconformare, ci mai degrabă eforturile depuse de autoritățile naționale pentru a combate aceste probleme. Capacitatea fiecărui stat membru de a detecta neregulile poate varia, iar politica de stabilire a cazurilor frauduloase sau nefrauduloase poate influența aceste cifre. România a pierdut o sumă importantă de aproximativ 3,2 miliarde de euro din fondurile alocate perioadei 2007-2013, una dintre zonele cele mai afectate fiind Programul Operațional Sectorial Transport care a înregistrat o pierdere de aproximativ 973,1 milioane de euro. De aceea, consider că este esențial ca autoritățile române să își îmbunătățească atât modul de gestionare, cât și de monitorizare a fondurilor europene cu scopul asigurării unei utilizări eficiente și transparente a acestora. Un rol important îl are ANABI care este membră a echipei de coordonare a Rețelei Camden de Recuperare a Creanțelor între agenții din anul 2016.

În Capitolul V denumit „ANALIZA UTILIZĂRII FONDURILOR EUROPENE PE REGIUNI DE DEZVOLTARE ALE ROMÂNIEI ÎN PERIOADA 2014-2020” am abordat aspecte referitoare la politicile și

tipurile de dezvoltare regională existente la nivelul României, dar și la nivelul statelor membre ale UE, care au rolul de a asigura creșterea economică, dar și dezvoltarea socială și durabilă a acestora, vizând atât îmbunătățirea competitivității internaționale a României, cât și reducerea decalajelor existente față de alte state membre și care sunt atât economice, cât și sociale. Teritoriul României este structurat în 8 regiuni de dezvoltare, 42 de județe cu 320 municipii și orașe, 2.861 comune și 12.957 de sate. Revenind la politica de dezvoltare regională existentă la nivelul statelor comunitare este important de subliniat faptul că aceasta este esențială pentru promovarea coeziunii economice și sociale și presupune existența unor strategii specifice fiecărei regiuni. La nivelul Uniunii Europene, regiunile sunt grupate în raport de PIB și sunt împărțite în 3 categorii: prima regiunea mai dezvoltată unde PIB-ul reprezintă peste 90%, a doua regiune este de tranziție unde PIB-ul se încadrează între 75% și 90% și a treia regiune mai puțin dezvoltată unde PIB-ul este sub 75%.

Capitolul continuă cu o analiză a fondurilor europene care i-au fost acordate României în perioada de programare 2014-2020. Unul dintre programele importante de dezvoltare a fost P.N.D.R. care a acordat finanțări nerambursabile pentru modernizarea și pentru extinderea exploatațiilor agricole și pentru dezvoltarea economico-socială a spațiului rural, și care s-au ridicat la aproximativ 9 miliarde de euro, contribuind astfel semnificativ la modernizarea agriculturii românești și la creșterea sustenabilă a acestui sector.

Capitolul VI intitulat „**STUDIU EMPIRIC PRIVIND UTILIZAREA ȘI CONTROLUL FONDURILOR EUROPENE ACORDATE ROMÂNIEI**” a urmărit pe de o parte stabilirea profilului utilizatorilor de fonduri europene, iar pe de altă parte analiza percepției acestora, precum și instituțiilor de control cu privire la modalitatea de acordare, utilizare și control a fondurilor europene, cu scopul identificării neregulilor și modului de interacțiune dintre instituțiile de control și beneficiari. Prin identificarea principalelor modalități de utilizare defectuoasă a fondurilor europene la nivelul Uniunii Europene, s-au putat formula atât concluzii, dar mai ales propuneri pentru îmbunătățirea aspectelor analizate în cadrul tezei. În vederea elaborării chestionarelor aplicate, am avut în vedere obiectivele cercetării și finalitatea acesteia, care a presupus obținerea de informații relevante și utile scopului urmărit. Întrebările au fost structurate logic, începând cu cele generale și continuând cu cele specifice și complexe. Principalul obiectiv al cercetării a fost măsurarea percepției utilizatorilor de fonduri europene referitoare la modul de efectuare al controalelor și la obiectivitatea acestora. De asemenea, a fost evaluată percepția utilizatorilor de fonduri cu privire la comunicarea pe care au avut-o cu echipele de control și a motivelor care au dus la aplicarea de sancțiuni, acolo unde a fost cazul. Pentru a asigura respectarea eticii în cadrul cercetării, am luat măsuri pentru a mă asigura că răspunsurile oferite de respondenți au fost consimțite și că am putut garanta confidențialitatea și anonimatul acestora. În acest sens, persoanele participante au fost informate cu privire la scopul cercetării, obținându-se consimțământul lor, fie verbal, fie prin informațiile prezentate la începutul formularului.

În Capitolul VII intitulat „**CONCLUZII ȘI PROPUNERI**” s-a concluzionat importanța cercetării efectuate asupra utilizării fondurilor europene prin aspectele expuse în această teză de doctorat și nevoia de identificare a unor soluții care să contribuie la îmbunătățirea modalităților de efectuare a controalelor și de colaborare între persoanele care accesează proiecte europene și factorii de decizie, și anume: reducerea birocrăției; realizarea unor sesiune de informare cu privire la riscurile aplicării de penalizări; realizarea de informări cu privire la aspectele specifice gestionării fondurilor europene; utilizarea unui sistem eficient de management al documentelor; existența de proceduri clare referitoare la luarea deciziilor și efectuarea auditului; informarea utilizatorilor de fonduri pe măsura actualizării legislației; acordarea de consultanță în etapele cheie ale unui proiect (încheierea de contracte, efectuarea plăților, etc); prezentarea rezultatelor de audit ca exemple de bune practici; utilizarea unor indicatori de anticipare ale eventualelor probleme de gestionare a proiectelor; utilizarea de soluții software de pentru gestionarea și monitorizarea proiectelor.

Consider că teza de doctorat cu titlul “**CERCETARI PRIVIND UTILIZAREA DEFECTUOASĂ A FONDURILOR EUROPENE ÎN ROMÂNIA**” este una relevantă, cercetările realizate fiind în concordanță cu preocupările actuale de la nivel european, în condițiile în care fondurile europene reprezintă o sursă importantă de finanțare pentru proiecte de infrastructură, educație, sănătate și dezvoltare regională.

Utilizarea defectuoasă a acestor fonduri poate avea consecințe grave asupra economiei naționale, încetinind creșterea economică și perpetuând disparitățile regionale. Prin investigarea modului în care fondurile sunt gestionate incorect, această cercetare poate identifica lacunele și disfuncționalitățile care împiedică atingerea obiectivelor de dezvoltare și poate propune soluții pentru optimizarea utilizării fondurilor.

În al doilea rând, transparența și responsabilitatea în gestionarea fondurilor publice sunt fundamentale pentru consolidarea încrederii cetățenilor în instituțiile statului. Cercetarea utilizării defectuoase a fondurilor europene poate aduce la lumină practici nepotrivite și acte de corupție, contribuind astfel la crearea unui cadru mai transparent și responsabil. Identificarea și sancționarea acestor practici nu numai că îmbunătățesc gestionarea fondurilor, dar și întăresc statul de drept și democrația.

O astfel de cercetare poate oferi date și analize valoroase pentru formularea și implementarea politicilor publice. Prin evidențierea problemelor și propunerea de soluții concrete, cercetarea poate ghida factorii de decizie în dezvoltarea unor strategii mai eficiente și mai adaptate nevoilor reale ale comunităților.

În plus, utilizarea fondurilor europene este strâns legată de relația României cu Uniunea Europeană, iar îmbunătățirea gestionării acestora poate consolida poziția țării noastre, demonstrând angajamentul față de valorile europene de transparență, eficiență și responsabilitate, ceea ce poate contribui la atragerea de și mai multe resurse financiare în viitor.

Din punct de vedere academic, abordarea acestei teme oferă o oportunitate valoroasă pentru dezvoltarea cunoștințelor și a expertizei în domeniul economiei, administrației publice și științelor politice, cercetarea generând noi perspective și teorii, contribuind la îmbogățirea literaturii de specialitate și la formarea unei noi generații de experți care să poată gestiona eficient resursele europene.

În încheierea tezei de doctorat, am inclus referințele bibliografice, anexele care conțin lista figurilor, tabelelor și a diagramelor, chestionare, lucrările prezentate și lista articolelor publicate în calitate de autor.